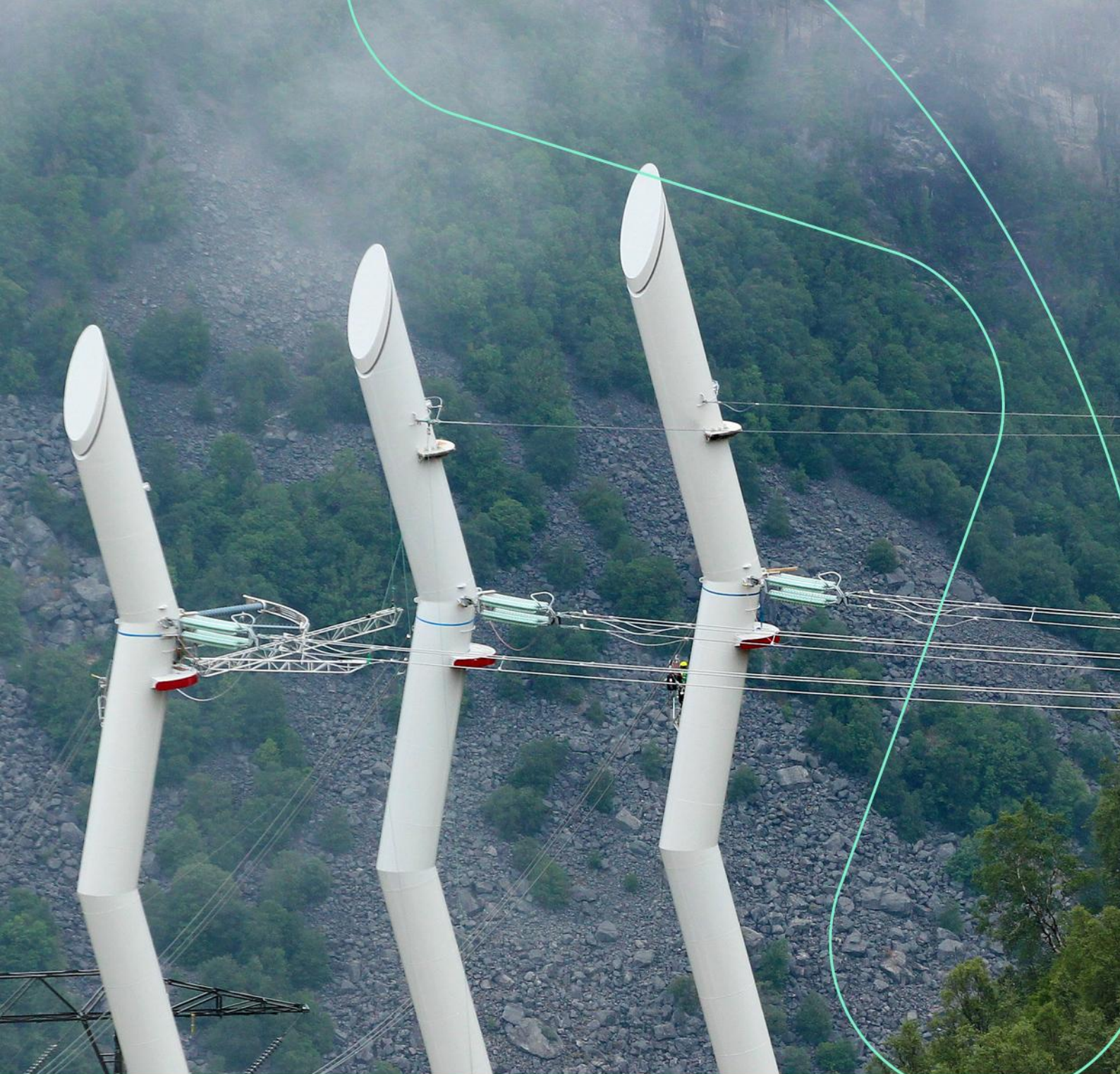




Fornybar
Norge

Fornybar Norges beste praksis for nettilknytning

Modenhetskriterier, kø og reservasjon



Introduksjon	1
Modenhetsvurdering	1
En helhetlig vurdering med rom for skjønn	1
Enklere krav til forespørsler under 5 MW	2
Detaljeringsnivå av minimumskriteriene i NEM § 3-4	2
Saksbehandling og veiledning rundt modenhetsvurderingen	3
Tidligfase veiledning før modenhetsvurdering	3
Mindre avklaringer rundt modenhetsinformasjon uten å miste modenhetsdato	3
Ansvarlig for modenhetsvurderingen	4
Modenhetskriterier	5
1 Prosjektbeskrivelse	5
Formål	5
Minimumskrav:	5
Utdypende forklaringer	5
<i>Hva er konseptfase?</i>	<i>5</i>
<i>Hva skal en situasjonsplan av anlegg inneholde?</i>	<i>5</i>
<i>Dokumentasjon av egne nettanlegg</i>	<i>6</i>
<i>Endring av prosjektinformasjon</i>	<i>6</i>
2 Reelt kapasitetsbehov	7
Formål	7
Minimumskrav	7
Utdypende forklaringer	7
<i>Motvirke kjøp og salg av kjøplass/reservasjon</i>	<i>7</i>
<i>Kapasitetsøkninger skal hensynta eksisterende kapasitetsrettigheter</i>	<i>7</i>
<i>Hva er et effektbudsjett?</i>	<i>8</i>
<i>Hva menes med "hensyntatt intern samtidighet" i effektbudsjettet?</i>	<i>8</i>
<i>Unntak: Offentlig anbud i samferdselsprosjekter</i>	<i>8</i>
<i>Trinnvis opptrapping av kapasitetsbruk</i>	<i>9</i>
Eksempler	9
<i>Enkelt effektbudsjett</i>	<i>9</i>
3 Status på relevante tillatelser, avtaler og lokalisering	10
Formål	10
Minimumskrav	10
Utdypende forklaringer	10
<i>Forpliktende og eksklusiv avtale med grunneier</i>	<i>10</i>



<i>Unntak fra krav om grunneieravtale for større produksjonsprosjekter</i>	<i>11</i>
<i>Regulering av arealformål</i>	<i>11</i>
<i>Avtaler med avgjørende kunder</i>	<i>11</i>
<i>Ikke krav til konsesjon og uttalelser fra kommunen</i>	<i>12</i>
4 Finansieringsplan	13
Formål	13
Minimumskrav	13
Utdypende forklaringer	13
<i>Detaljeringsgrad av kapitalbehov</i>	<i>13</i>
<i>Avhengighet mellom finansiering og planlagt fremdrift</i>	<i>14</i>
<i>Finansiering av planleggingsfasen</i>	<i>14</i>
5 Forpliktende fremdriftsplan	15
Formål	15
Minimumskrav	15
Utdypende forklaringer	15
<i>Realistisk tilknytningsdato</i>	<i>15</i>
<i>Realistisk tilknytningsdato og kapasitetskø</i>	<i>16</i>
<i>Maksimal reservasjonstid</i>	<i>16</i>
<i>Byggestart</i>	<i>16</i>
<i>Tilknytningsprosessen</i>	<i>17</i>
<i>Byggetrinn</i>	<i>17</i>
Håndtering av kø og reservasjoner	18
Kø- og reservasjonsprosessen	18
Kapasitetskø og modenhetsdato	18
Fra køplass til reservasjon	18
Reservasjon av kapasitet – Ovenfra og ned i nettet	19
<i>Tildeling av "restkapasitet"</i>	<i>19</i>
Oppfølging av kø og reservasjon	20
<i>Fremdriftsrapportering for køplass versus reservasjon</i>	<i>20</i>
Tilknytning	20
Forsinkelser og kansellering	21
Overholde frister i tilknytningsprosessen	21
Forsinkelser	21
<i>Forsinkelser innenfor prosjektets kontroll eller risikobyrd</i>	<i>21</i>
<i>Maksimal forsinkelsestid</i>	<i>21</i>



Prosess for kansellering av kjøplass og reservasjon	22
Endringer av andre modenhetskriterier enn fremdrift	22
<i>Endring av formål/type virksomhet</i>	22
<i>Flytting av lokasjon</i>	23
<i>Endring av finansiering/eierskapsstruktur</i>	23
<i>Vesentlig reduksjon av kapasitetsbehov</i>	23
Vedlegg	24
Definisjon av begreper	24
Prosjektveiviseren	27
Konseptfasen og BP2	27
Planleggingsfasen og BP3	27
Gjennomføringsfasen og BP4	27

Introduksjon

Beste praksis for nettilknytning er utarbeidet av Fornybar Norge for harmonisering av tilknytningsprosessen på tvers av norske nettselskap, heretter omtalt som *Beste praksis*. Dette dokumentet beskriver prosessen for modenhetsvurdering, kø og reservasjon. Det er Fornybar Norges forslag til en beste praksis utarbeidet i fellesskap med flere nettselskap, ikke et regelverk. Nettselskapene står fritt til å velge om de ønsker å følge vår foreslåtte beste praksis eller ikke. Målet er en harmonisering av prosessen og at alle som forespør nettilknytning skal møte de samme spørsmålene og vurderingene uavhengig av nettselskap og nettnivå.

Fornybar Norge har også utarbeidet en egen mal for modenhetsinformasjon som samsvarer med modenhetskriteriene i Beste praksis.

Beste praksis for modenhetsvurderinger er todelt:

1. Modenhetskriterier
2. Håndtering av kø og reservasjoner

Del 1 gir en innføring i hvert enkelt modenhetskriterie og hvordan de skal vurderes. Del 2 omhandler rutineene etter at prosjektet er vurdert som modent, og hvordan nettselskapet skal håndtere kø og reservasjoner, forsinkelser og kanselleringer.

Modenhetsvurdering

Fornybar Norges beste praksis for modenhetsvurdering innebærer følgende fem modenhetskriterier

1. Prosjektbeskrivelse
2. Reelt kapasitetsbehov
3. Status på relevante tillatelser, avtaler og lokalisering
4. Finansieringsplan
5. Forpliktende fremdriftsplan

Hvert modenhetskriterie inneholder *minimumskrav*. Dette er krav alle prosjekter må kunne svare ut, uavhengig av størrelse på forespurt kapasitet, kompleksitet eller type prosjekt.

Beste praksis har slått sammen kriteriene i NEM §3-4 punkt e) *status på relevante tillatelser og avtaler* og f), *lokalisering*, til ett punkt, samt c) *tidspunkt for bruk av kapasiteten* og d), *forpliktende fremdriftsplan*, til ett punkt. Beste praksis avslutter med forpliktende fremdriftsplan, da dette skal være en oppsummering av alle relevante milepæler som er belyst i modenhetsinformasjonen.

En helhetlig vurdering med rom for skjønn

Det er stor variasjon i typen prosjekter som skal modenhetsvurderes. Nettselskapets modenhetsvurdering må være en helhetsvurdering av informasjonen som sendes inn, hvor kriteriene vurderes både enkeltvis og i sammenheng med hverandre. Noen kriterier kan veie tyngre for enkelte typer prosjekt enn for andre, og svakheter under ett kriterie kan veies opp av grundige svar i andre kriterier. Dette vil variere ut ifra hva som er viktig med tanke på prosjektets natur, og hvor nettselskapet vurderer at det er viktig med ekstra informasjon med tanke på fremdriftsoppfølging.



Selv om et prosjekt har svart ut alle minimumskrav, er det ikke ensbetydende med at prosjektet er modent. Det må foretas en konkret helhetstvurdering. Nettselskapets saksbehandlere må ha rom til å utøve skjønn ut ifra prosjektets størrelse, kompleksitet og realisme, men like kunder skal behandles likt. Konsekvensene ved å ha reservert "feil" øker for større prosjekter, bl.a. som en større markedsbarriere for andre.

Selv om vurderingen må inneholde en viss grad av skjønn, skal prinsippet for objektiv og ikke-diskriminerende adferd etter NEM § 4-14 alltid følges.

Det vil alltid være en diskusjon av hvor strengt modenhetstvriteriene bør praktiseres. Modenhetstvurderingen må balansere mellom å filtrere ut prosjekter med mindre gjennomføringsevne, og å ikke fortrenge næringsutvikling ved å stille for strenge krav. Flere har argumentert for at man skal være mindre strenge i første vurdering, og heller kansellere kjøplass/reservasjon ved manglende fremdrift. Å kansellere rettigheter er imidlertid ofte mer inngripende enn å gi en reservasjon eller kjøplass, og det er derfor viktig at nettselskapet utviser måtehold når de vurderer modenhet. Kansellering av kjøplass/reservasjon vil i flere tilfeller påklages av aktøren bak prosjektet. Juridiske prosesser rundt dette kan bli kostbart og tidkrevende for begge parter, og vil gå ut over resten av prosjektene i kapasitetskø.

Enklere krav til forespørsler under 5 MW

Alle tilknytningsforespørsler på 1 MW eller mer skal modenhetstvurderes, men ofte kreves det ikke like omfattende modenhetstvinformasjon fra de minste prosjektene som fra de store. Forespørsler under 5 MW er som regel mindre komplekse og tar kortere tid å realisere, og reservasjoner til feil aktør vil ikke utgjøre en like stor markedsbarriere som større prosjekter. For forespørsler under 5 MW trenger nettselskapet heller ikke avklare driftsmessig forsvarlighet med Statnett.

Beste praksis åpner derfor for at noen av kriteriene ikke må praktiseres like strengt for prosjekter under denne effektgrensen. Eventuelle forenklinger i kravene er spesifisert under de punktene de gjelder. I forbindelse med modenhetstvurderinger gjelder forenklingen for de under 5 MW den konkrete forespørselen, ikke det samlede avtalte effektuttaket/innmatingen. For eksempel skal ikke en industriaktør med eksisterende uttak på 50 MW måtte dokumentere kriteriene i full detaljeringsgrad fordi det skal etableres lading på 1 MW til ansattes elbiler på samme tomt. Ved bevisst utnyttelse av forenklingen, for eksempel ved flere tydelig oppdelte forespørsler over kort tid, bør forenklingene ses bort i fra etter vurdering av nettselskapet.

Detaljeringsgrad av minimumskriteriene i NEM § 3-4

En forskrift kan ikke utformes for detaljert, da den må utformes generelt og skal gjelde for tilknytningsforespørsler av alle størrelser.

Hensikten med Beste praksis er blant annet å detaljere innholdet i [minimumskriteriene](#) i NEM § 3-4, for å tydeliggjøre hva slags informasjon som må dokumenteres ved modenhetstvurdering av prosjekter. Detaljeringsgraden av modenhetstvriteriene er derfor tydeligere i denne Beste praksis enn i forskriftsutformingen. Forskriften stiller imidlertid ikke uttømmende krav til hva nettselskapene konkret skal vurdere innenfor hvert kriterium, slik at kriterienes innhold til en viss grad ligger innenfor nettselskapets skjønn.

Nettselskaper kan også ha supplerende kriterier utover minimumskriteriene i NEM-forskriften § 3-4, så lenge alle kriterier, samt krav til hvordan de oppfylles, er kjent for nettkundene på forhånd. Forutsetningen for både nettselskapets konkrete vurderinger under de enkelte kriterier, samt eventuelle supplerende kriterier, er at de er objektive og ikke-diskriminerende.



Forskriftsbestemmelsen krever at alle modenhetskriterier, også eventuelle kriterier som supplerer minimumskriteriene, og nærmere krav til hvordan kriteriene oppfylles, gjøres kjent for kunden i en skriftlig og lett tilgjengelig sammenstilling. Det kan for eksempel gjøres på nettselskapets nettside, og i forbindelse med utfylling av skjema eller lignende som kunden fyller ut ved innsending av forespørsel.

Saksbehandling og veiledning rundt modenhetsvurderingen

Det er prosjektet, ikke aktøren, som skal modenhetsvurderes. Det vil si at modenhetsinformasjonen skal være spesifikt tilpasset til hvert enkelt prosjekt, ikke aktøren bak.

Tidligfase veiledning før modenhetsvurdering

Tidligfase veiledning er en grov og vederlagsfri veiledning fra nettselskapet som baserer seg på kjent informasjon og veldig enkle analyser. Veiledningen kan innebære at nettselskapet gir overordnede og uforpliktende svar på ledig kapasitet, realiseringstid og kostnadsoverslag for ulike kapasitetsbehov, før det eventuelt settes i gang en mer omfattende DF-vurdering for å kvalitetssikre resultatene. Slik tidlig-fase veiledning kan også medføre at prosjekter som åpenbart ikke er modne, ikke ber om kapasitet, og dermed at det ikke brukes ressurser på å gjøre vurderinger av modenhet og driftsmessig forsvarlighet.

Tidlig-fase veiledning er derfor primært aktuelt før kunden sender inn modenhetsinformasjon. Veiledningen vil kunne belyse ting som:

- Realistisk kapasitetsbehov
- Kapasitetsavklaring før DF-vurdering: Bør for eksempel prosjektet forespørre 40 eller 20 MW? Ledig kapasitet i underliggende nett kan være avgjørende.
- Realistiske ledetider for nødvendige nettinvesteringer, som må hensyntas i prosjektets planlagte fremdrift og ønsket tidspunkt for bruk av kapasiteten.
- Eventuelle behov for egne nettanlegg som aktøren bak prosjektet, og vurdering av eierforhold mot nettselskapets nettanlegg.
- Forpliktelser og kostnader i tilknytningsprosessen.

Veiledning om slike forhold vil kunne avdekke at prosjektet ikke er modent, for eksempel dersom kunden ikke er i stand til å avklare reelt kapasitetsbehov eller lokasjon. Dette bør avklares gjennom tidlig-fase veiledning, eventuelt gjennom utredning som aktøren dekker, før forespørsel sendes inn.

Mindre avklaringer rundt modenhetsinformasjon uten å miste modenhetsdato

I prosessen med å modenhetsvurdere prosjekter kan det oppstå behov for mindre avklaringer fra aktøren for å kunne vurdere forespørselen som moden. Det kan være uheldig om prosjektets modenhetsdato blir skadelidende av nettselskapets saksbehandlingstid for modenhetsvurderinger, dersom feilen kunne ha vært rettet opp etter en rask tilbakemelding. I slike tilfeller kan det være greit å være pragmatisk og tillate at aktøren får gi en avklaring, uten at modenhetsdatoen påvirkes. Dette forutsetter at informasjonen som må suppleres er *minimal*, ikke avgjørende for å vurdere modenheten og kan avklares raskt.

Nettselskapet bør sette en *kort* frist for når eventuell tilleggsinformasjon skal være innsendt, eksempelvis 2-3 virkedager, og begrenses til maksimalt én eventuell supplering. Hovedregelen skal være at det er aktørens ansvar å ha sendt inn riktig informasjon med en gang, og nettselskapet skal praktisere dette strengt av hensyn til likebehandling.



Dersom aktøren har spørsmål og trenger veiledning rundt hvordan de skal fylle ut skjema eller hva som er nødvendig for å oppnå modenhet, skal dette gjøres i forkant av at modenhetsinformasjonen sendes inn formelt. Nettselskapene kan veilede, men skal ikke opptre som konsulent for aktøren bak prosjektet.

Ansvarlig for modenhetsvurderingen

Det er alltid *tilknyttende nettselskap* som har ansvaret for kundekontakten. Hvilket selskap som er tilknyttende nettselskap skal avklares tidlig i prosessen, og er avhengig av forespurt kapasitet, lokale grensesnitt og hva som er rasjonell løsning for tilknytning. Hvilket selskap som er tilknyttende nettselskap kan endre seg gjennom tilknytningsprosessen.

NEM § 3-4 flytter ansvaret for selve modenhetsvurderingen ved effektgrensene 10 MW og 100 MW, for hhv. regionalt distribusjonsnett og transmisjonsnett. Tilknyttende nettselskap skal fortsatt ha kontakten med kunden, men myndighet og ansvaret for modenhetsvurderingen flyttes opp et nettnivå ved de nevnte effektgrensene for i større grad å sikre likebehandling mellom store prosjekter. Det er da overliggende nettnivås modenhetsvurdering som skal være avgjørende. Energidepartementet har påpekt at nettselskapene uansett bør koordinere og samordne seg om vurderingen, både for å sikre likebehandling og fordi det er tilknyttende nettselskap som er kundens kontaktpunkt.



Modenhetskriterier

1 Prosjektbeskrivelse

Formål

Prosjektbeskrivelsen skal gi nettselskapet nødvendig informasjon om prosjektet og planlagt anlegg. Beskrivelsen må være tilstrekkelig spesifikk til at nettselskapet kan identifisere det konkrete prosjektet kapasiteten skal brukes til. Partene bør ha dialog om endringer i prosjektbeskrivelsen, og substansielle endringer i beskrivelsen krever nettselskapets godkjenning.

Minimumskrav:

- Prosjektet skal være beskrevet, inkludert hva kapasiteten skal brukes til.
- Prosjektet skal minimum ha gjennomført beslutninger tilsvarende en konseptfase (Besluttet oppstart av [planleggingsfase](#)).
- Det skal være utarbeidet situasjonsplan av anlegg som etableres.
 - Dersom det er behov for egne nettanlegg på aktørens side, skal situasjonsplanen vise hvor det er avsatt areal til egne nettanlegg.

Enklere krav under 5 MW

For forespørsler under 5 MW er det ikke nødvendig med vedlegg som dokumenterer besluttet konseptfase, kun en kort beskrivelse av prosjektets status iht. prosjektveiviseren (Se vedlegg 2).

Utdypende forklaringer

Hva er konseptfase?

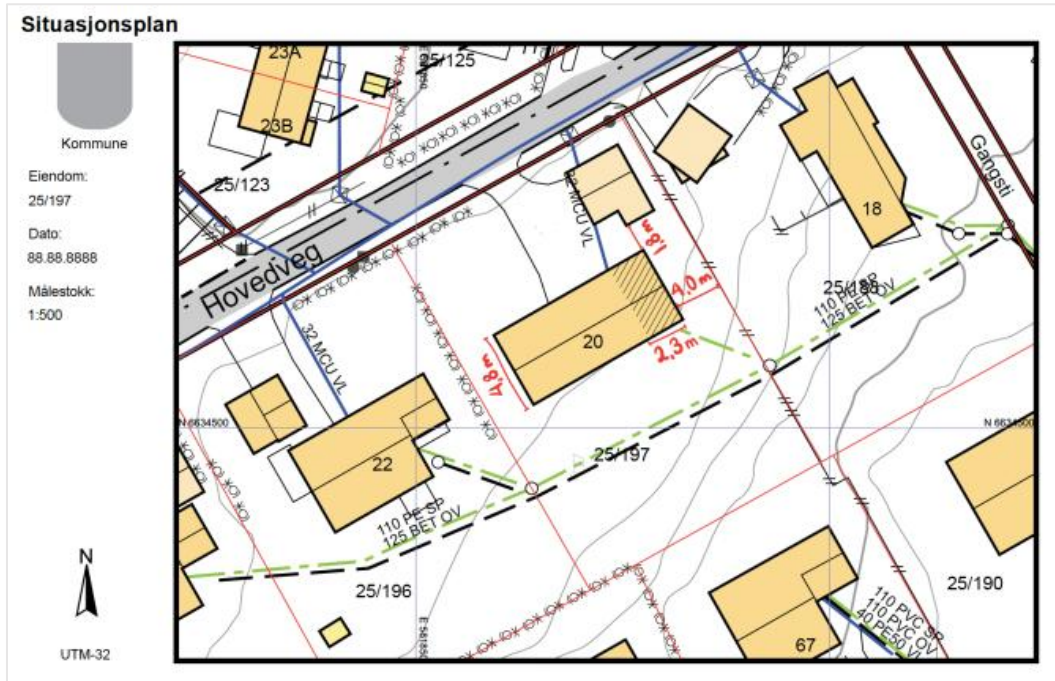
Som beskrevet i vedlegg 2 - *Prosjektveiviseren* benytter Beste praksis prosjektmodellen i offentlig sektor for en harmonisert tolkning av prosjektprosessen på tvers av ulike prosjektmodeller. Konseptfasen innebærer at oppstart av planleggingsfasen skal være besluttet ([BP2](#)). Gjennomført konseptfase kan dokumenteres med kopi av et vedtatt prosjektforslag (For eksempel et kort styringsnotat).

Prosjektet er ikke modent dersom det kun er i en fase for å gjennomføre eksempelvis en mulighetsstudie. Nettselskapene kan bidra til underlag i mulighetsstudier gjennom tidligfase veiledning, eventuelt en utredning mot betaling, men skal uansett ikke reservere nettkapasitet før mulighetsstudien er ferdig og konseptet er besluttet.

Hva skal en situasjonsplan av anlegg inneholde?

En situasjonsplan er et kartutsnitt hvor bygninger og relevante anlegg (som forbruker, produserer, transformerer eller distribuerer strøm) er tegnet inn og målsatt for å vise deres forhold til eksisterende omgivelser, ofte utarbeidet i forbindelse med søknad om byggetillatelse.

Se ytterligere [forklaring og eksempler](#) fra Direktoratet for byggkvalitet.



Figur 1: Eksempel på situasjonsplan fra Direktoratet for byggkvalitet

Dokumentasjon av egne nettanlegg

Dokumentasjon av kundens egne nettanlegg er beskrivelser med tilhørende tegninger av ønsket nettilknytning, og eventuell plassering av elektriske anlegg på området. Tegningene kan være relativt enkle.

Videre bør det inneholde en beskrivelse av ønsket eierforhold/grensesnitt mot tilknyttende nettselskap. For større prosjekter er det ofte nødvendig med større nettanlegg på egen tomt, eller at aktøren ønsker å eie deler av anlegget i nettselskapets stasjoner/anlegg. For eksempel egne høyspentkabler/linjer eller transformatorer.

Dersom eierforholdene tilsier at aktøren bak prosjektet må søke anleggskonsesjon for å eie elektriske anlegg, skal dette beskrives under modenhetsskriteriet om tillatelser.

Endring av prosjekthinformasjon

Prosjektet kan ikke vesentlig endre formål i løpet av prosessen, da modenhetsvurderingen og kjøplass/reservasjon er knyttet til et konkret prosjekt. Eksempelvis kan ikke en forespørsel om batterifabrikk endres til datasenter. Endringer på eiersiden kan forekomme, men prosjekthinformasjonen skal ikke endres vesentlig. Alle endringer må godkjennes skriftlig av ansvarlig nettselskap.

Aktuelle vedlegg

- Egen prosjektbeskrivelse
- Flytskjema for produksjonsanlegg hvis relevant for prosjektets virksomhet
- Situasjonsplan(er)



2 Reelt kapasitetsbehov

Formål

Prosjektet skal dokumentere et reelt og velbegrunnet kapasitetsbehov, som er gjennomtenkt og i samsvar med prosjektbeskrivelsen og planlagt fremdrift for prosjektet. Om aktøren ikke klarer å gjøre det, er det en god indikasjon på at prosjektet ikke er modent.

Hensikten er å unngå at et prosjekt bestiller mer kapasitet enn de har behov for – noe som kan hindre andre prosjekter i å få nettkapasitet og dermed skape en barriere i markedet. Videre skal forespørsler om reelle volum bidra til nettselskapenes planlegging av utviklingen av nettet.

Minimumskrav

- Aktøren bak prosjektet skal ha oversikt over eventuelt eksisterende avtalte kapasitetsrettigheter og begrunne nytt totalt kapasitetsbehov.
- Prosessene og komponentene i anlegget som skal trekke/levere strøm skal beskrives i et effektbudsjett. Kapasitetsbehovet skal beskrives slik at det er spesifikt for prosjektet.
 - Unntak: Samferdselsprosjekter i prosess med offentlig anbudsrunde kan ha et spenn i effektbehov frem til ferdig anbudsrunde. Se utdypende forklaring og krav.
- Beskrivelse av forventet maksimalt effektbehov, samt en grafisk fremstilling av variasjon i effektbehov gjennom effektprofiler for sesong-, uke- og døgn-variasjoner som samsvarer med typen virksomhet som skal etableres.
- Ved trinnvis utvikling av prosjektet må tidspunkt for når de ulike byggetrinnene skal ferdigstilles komme tydelig frem.

Enklere krav under 5 MW

Prosjekter med forespørsler under 5 MW trenger ikke legge ved effektprofiler, men må gi en skriftlig beskrivelse av forventet variasjon i effektbehov gjennom døgn, uke og sesong.

Utdypende forklaringer

Motvirke kjøp og salg av kjøplass/reservasjon

Kapasitetsbehovet skal beskrives slik at det er spesifikt for prosjektet, for å blant annet motvirke annenhåndsmarked for kjøp og salg av kjøplass/reservasjon.

Kapasitetsøkninger skal hensynta eksisterende kapasitetsrettigheter

Ved forespørsler om en økning av en eksisterende rett til uttak/innmating av et kapasitetsvolum, skal eksisterende avtalt kapasitet ligge til grunn i totalt forespurt kapasitetsvolum. Dersom deler av eksisterende rett til kapasitetsvolumet ikke er utnyttet, skal forespurt kapasitetsøkning inkludere den ubenyttede kapasitetsmengden dersom aktøren ikke har andre nærstående planer for å utnytte den.

Eksempel: En eksisterende nettkunde har en avtalt rett til å ta ut 20 MW og skal utvide virksomheten med ny produksjonslinje som krever 10 MW. De siste 5 årene har forbruket aldri oversteget 15 MW. Det skal begrunnes for hvorfor det søkes om en økning på 10 MW og ikke 5 MW. Dersom det ikke foreligger planer for å utnytte den ubrukte kapasiteten kan nettselskapet vurdere at det kun er 5 MW som er modent for reservasjon.

Hva er et effektbudsjett?

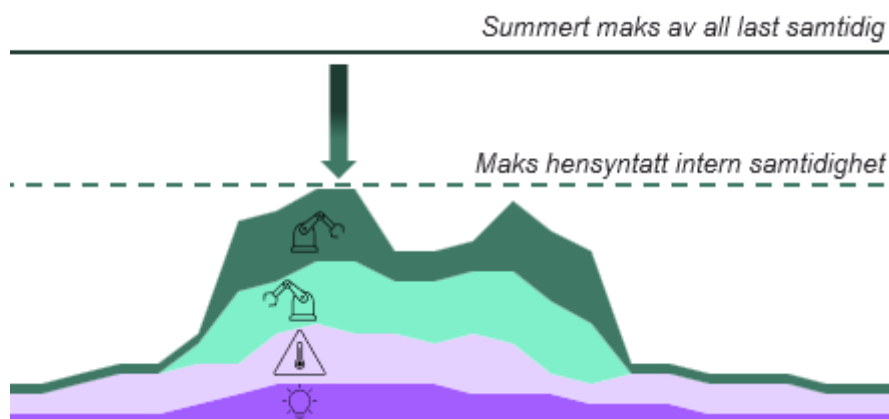
Et effektbudsjett er en oversikt over hva som skal trekke/levere strøm i anlegget som skal etableres, hensyntatt intern samtidighet i bruken av komponentene/prosessene. Effektbudsjettet skal vise hvordan aktøren kom frem til forespurt kapasitet, og dermed underbygger at den forespurte kapasiteten reflekterer det reelle kapasitetsbehovet til prosjektet.

Hvor omfattende effektbudsjettet skal være kommer an på hva som skal etableres. Se eksempler på effektbudsjett i egne punkter nedenfor.

Hva menes med "hensyntatt intern samtidighet" i effektbudsjettet?

Erfaringsmessig er effektbehov som forespørres ofte kun en summering av den maksimale ytelsen til alle komponenter i kundens anlegg, som aldri vil bli brukt i virkeligheten på grunn av samtidighet. Det fører til dårlig utnyttelse av nettkapasitet, og at kunder må betale mer anleggsbidrag enn nødvendig. I henhold til minimumskriteriet om reelt kapasitetsbehov skal det derfor beskrives hvordan det har blitt tatt hensyn til samtidighet.

Figuren nedenfor illustrerer samtidighet for ulike typer laster:



Figur 2: Samtidighet blant ulike typer last i et anlegg

Unntak: Offentlig anbud i samferdselsprosjekter

For offentlige instanser som avholder anbudprosesser for samferdselsprosjekter aksepteres det usikkerhet i endelig i kapasitetsbehov, gitt at prosjektet består de øvrige modenhetskriteriene og prosjektet ikke er endret etter anbudsprosessen. For eksempel skal en kommune som skal ha busslading kunne reservere kapasitet på vegne av en ukjent tilbyder, fordi de har tilstrekkelig kjennskap til kapasitetsbehovet og nødvendig prosjektutvikling. Det må gjøres en oppdatert modenhetsvurdering når anbudsrunden er ferdig. Dette skal komme tydelig fram i milepælsplanen til prosjektet.

Usikkerheten i kapasitetsbehovet skal ligge innenfor et begrenset spenn, for eksempel "2 til 3 MW", og i nettanalysene skal nettselskapet vurdere øvre grense i spennet som utgangspunkt. Oppdragsgiver for anbudet skal ha gjort tilstrekkelige undersøkelser i forkant for å kjenne til hva som er et fornuftig spenn i kapasitetsbehov.

Det er oppdragsgiver (eksempelvis kommunen) som må forespørre tilknytning, ikke hver enkelt aktør som leverer anbud. Anbudsvinner tar over forespørselen fra oppdragsgiver. Unntaket skal sikre åpen konkurranse, likebehandling og effektiv bruk av offentlige ressurser.



Trinnvis opptrapping av kapasitetsbruk

Dersom prosjektet skal realiseres trinnvis, eksempelvis gjennom flere byggetrinn, skal det oppgis en realistisk tilknytningsdato per byggetrinn.

Aktøren bør i enkelte tilfeller vurdere å dele opp prosjektet i separate prosjekter og sende inn modenhetsinformasjon for hvert trinn/hver fase. Dersom fasene/byggetrinnene er tilstrekkelig uavhengige av hverandre bør aktøren inngi separate forespørsler om kapasitet for hver respektive fase/byggetrinn, med den følge at nettselskapet gjør egne modenhetsvurderinger for hver forespørsel.

Aktuelle vedlegg

- Effektbudsjett (Gjerne Excel)
- Effektprofiler (Gjerne sammen med effektbudsjett)
- Opptrappingsplan (Gjerne sammen med effektbudsjett)

Eksempler

Enkelt effektbudsjett

Nedenfor har vi satt opp et enkelt eksempel på et enkelt effektbudsjett for en hurtigladestasjon, som lett kan tilpasses de fleste typer prosjekter. For større prosjekter bør detaljeringsgraden være større og mer gjennomarbeidet.

Det er viktig at aktøren kan vise at det forespurte effektbehovet er hensyntatt samtidighet. Effektbudsjettet summerer ytelsen til de ulike komponentene, men reduserer effektbehovet med en antagelse om at ikke alt kommer til å gå på maks samtidig. Effektprofilene bør beskrive når på året/døgnet det forventes å nå maksimalt kapasitetsbehov som er beskrevet i effektbudsjettet.

Komponent	Antall	Ytelse
Hurtiglader type XX	10	200 kW
Lys og varme	1	100 kW
Administrativt	1	50 kW
Sum		2150 kW
Effektbehov hensyntatt samtidighet		1300 kW

Flere typer prosjekter er skalerbare, og kan ofte tilpasse seg ledig kapasitet. Eksempelvis datasenter eller solparker. De er ofte modulære, og effektbudsjettene blir veldig like. Det er viktig at også disse prosjektene kan vise hvordan de har kommet frem til sitt effektbehov, og vise til for eksempel antall av ulike dimensjonerende komponenter.



3 Status på relevante tillatelser, avtaler og lokalisering

Formål

Aktøren skal vise at den har oversikt over hvilke tillatelser og avtaler som er nødvendige for prosjektet. Lokalisering skal være tilstrekkelig avklart ved at prosjektet har sikret en tilstrekkelig rettighet til bruk av tomten og at arealet er regulert til riktig [arealformål](#), eller at omregulering er nærstående. Prosjekter skal ikke kunne reservere kapasitet på samme areal hvis prosjektene er gjensidig utelukkende for hverandre.

Minimumskrav

- Det skal foreligge oversikt over relevante avtaler og tillatelser, både offentlig- og privatrettslige, samt status på disse.
- Dokumentasjon av forpliktende og eksklusiv avtale (minimum opsjonsavtale) med grunneier/rettighetshaver eller eierskap/rettighet til nødvendig areal
 - Unntak: Større produksjonsprosjekter (Se utdypende forklaring og krav)
- Dokumentasjon av riktig [arealformål](#) i [kommuneplanens arealdel](#), eller redegjørelse for at omregulering er påbegynt og vil skje innen rimelig tid for å gjennomføre prosjektet. Prosjekter som er unntatt Plan- og bygningsloven etter §1-3 kan vise til plan for dispensasjon.

Enklere krav under 5 MW

Ingen forenklinger.

Utdypende forklaringer

Med "relevante" tillatelser og avtaler menes det at det skal være gjort tilstrekkelig forarbeid i undersøkelsene av hvilke eventuelle tillatelser og avtaler som er nødvendige for å realisere prosjektet.

Aktøren skal oppgi status for samtlige nødvendige tillatelser og avtaler, som også skal inkluderes i milepælsplanen under modenhetskriteriet "Forpliktende fremdriftsplan". Milepælsplanen skal også inneholde tidspunkt for når tillatelser og avtaler forventes innvilget.

Forpliktende og eksklusiv avtale med grunneier

Formålet med kravet om rettighet til areal ved avtale med grunneier er at ikke flere prosjekter skal kunne reservere kapasitet på samme areal som er gjensidig utelukkende for hverandre.

Aktøren skal kunne dokumentere en eksklusiv rett til arealet hvor prosjektet skal etableres/utvikles gjennom en signert avtale med grunneier/rettighetshaver ((eksempelvis en opsjonsavtale), eller ved dokumentasjon på at aktøren har etablert eierskap eller rettighet til arealet. Avtalen skal være forpliktende, som vil si at intensjonsavtaler o.l er ikke tilstrekkelig. Det er imidlertid ikke krav om at selve kjøps- eller leieavtalen er inngått, og avtalen kan inneholde forbehold om nettkapasitet. Herunder kreves det ikke at samtlige elementer i avtalen er klarlagt, men det må altså være avtalt en eksklusivitet til arealet mellom grunneier og aktøren om prosjektutviklingen der, da det underbygger at prosjektet er realiserbart. Aktøren kan sladde sensitiv informasjon som ikke er relevant for nettselskapet, som for eksempel avtalt pris.

Det er avtale med grunneier/rettighetshaver om primærarealet for prosjektet som skal være inngått. Avtaler for areal som ikke er like kritiske for gjennomføringen, for eksempel adkomstvei, garasje, midlertidig anleggsarbeid etc. trenger ikke være inngått.



Unntak fra krav om grunneieravtale for større produksjonsprosjekter

For større produksjonsprosjekter er det ofte flere grunneiere involvert, og avtaler med grunneiere inngås senere i prosessen, ofte i forbindelse med konsesjonsprosessen. For å søke konsesjon krever NVE som hovedregel at prosjektet må være vurdert modent, samt ha avklart at det er driftsmessig forsvarlig å tilknyttes i eksisterende eller planlagt nett. Å stille krav om avtale med grunneier/rettighetshaver i slike tilfeller kan være nødvendig forsinkende og i praksis hindre utvikling av ellers gjennomførbare og samfunnsnyttige produksjonsprosjekter.

I slike tilfeller kan nettselskapet derfor vurdere et begrenset og kontrollert unntak fra kravet om inngåtte avtaler, gitt at følgende forutsetninger er oppfylt:

- Minst tre ulike grunneiere/rettighetshavere er involvert i primærarealet for kraftverket, **eller** at kraftverket er større enn 25 MW.
- Aktøren må kunne dokumentere at krav om grunneieravtaler på dette stadiet vil medføre en uforholdsmessig forsinkelse.
- Kartskisser og beskrivelser som viser grunneierstruktur og arealomfang legges frem.
- Søker må ha gjort en kvalifisert innsats for å sikre tilgang til aktuell grunn. Dokumentasjon på aktiv grunnervvervsprosess skal fremlegges. Dette kan for eksempel være:
 - Referat fra møter med grunneiere eller grunneierlag og/eller rettighetshavere
 - Rapport fra kartlegging av eierforhold
 - Referat fra forhandlinger eller annen dokumentasjon på pågående arbeid med inngåelse av relevante avtaler
 - Påbegynt prosess for ekspropriasjon av relevant areal
- Plan for videre grunnervvervsarbeid frem mot byggestart er lagt frem. Denne skal også angi milepæler for grunneieravklaringer, og være innarbeidet både under dette modenhetskriteriet og i milepælsplanen i kriteriet om prosjektets fremdriftsplan.

Med primærareal menes arealet som skal gå til oppføring av selve kraftverket, ikke eventuelle garasjebygg, tilkomstvei, midlertidige byggeplasser etc.

Regulering av arealformål

Arealet skal være regulert til riktig [arealformål](#) i [kommuneplanens arealdel](#). Dersom prosessen med omregulering er påbegynt og omgjøring er nærstående, er det tilstrekkelig å dokumentere dette. Prosjekter som er unntatt Plan- og bygningsloven etter §1-3 kan få unntak gitt at de kan sannsynliggjøre at dispensasjon vil bli gitt.

Plan for omregulering eller dispensasjon skal da inkluderes i milepælsplanen under modenhetskriteriet forpliktende fremdriftsplan.

Avtaler med avgjørende kunder

Dersom prosjektet er avhengig av å signere med egne kunder (av sluttproduktet) for at det skal bli lønnsomt å realisere bør signering av avgjørende kundeavtaler inkluderes i oversikten av tillatelser og avtaler, samt milepælsplanen. Eksempel på dette kan være datasenter som skal leie ut servere og trenger en gitt kundedekning for å realiseres, eller hydrogenprodusenter som må inngå kundeavtaler for å få innvilget finansiering.



Ikke krav til konsesjon og uttalelser fra kommunen

Utfordringer knyttet til areal og konsekvensutredninger hører til senere i prosessen, og skal behandles av kommunene eller NVE. Avslag fra kommunen eller NVE i slike prosesser gir grunnlag til å vurdere kansellering av modenhetsdato.

NVE krever at prosjektet er vurdert modent av nettselskapet for å behandle søknad om konsesjon. Nettselskapet kan derfor *ikke* kreve at et prosjekt har fått konsesjon fra NVE før det vurderes som modent. Beste praksis krever heller ikke egen uttalelse fra kommunen.

Aktuelle vedlegg

- Signert avtale med grunneier(e)/rettighetshaver(e) (Tillatt å sladde sensitiv informasjon)
- Dokumentasjon på eierskap/rettighet til nødvendig areal (Skjerm bilde aksepteres)
- Dokumentasjon av riktig arealformål i kommuneplanens arealdel (Lenke eller skjerm bilde aksepteres)



4 Finansieringsplan

Formål

Finansieringsplanen skal gi nettselskapene informasjon som kan hjelpe dem å vurdere realismen og gjennomføringsevnen til prosjektet. I tillegg skal planen beskrive hvordan og når kapitalen til alle fasene av prosjektet skal sikres.

Kravene til finansieringsplanen vil skjerpes etter hvert som prosjektet skrider frem, slik at dette modenhetskriteriet kan være sentralt i den løpende vurderingen av modenhet. Det kreves større detaljeringsgrad av finansieringsplanen jo større prosjektet er.

Minimumskrav

- Overordnet anslag over kapitalbehov for alle faser av prosjektet, fra planlegging til fullfinansiering
- Plan og status for hvordan nødvendig finansiering skal sikres for hele prosjektet.
- Beskrivelse av prosjektets avhengighet av ekstern finansiering (eksempelvis støtteordninger, salg eller investeringer), og vurdering av risiko ved uteblitt eller forsinket finansiering.
- Finansiering av planleggingsfasen skal være rimelig sikret.

Enklere krav under 5 MW

Forespørsler under 5 MW trenger kun legge ved en enkel finansieringsplan, med kapitalbehov og hvordan dette skal oppnås (Egenfinansiering, lån, støttemidler etc.). Prosjektet trenger ikke dokumentere finansiering av planleggingsfasen eller beskrivelse av avhengighet av ekstern finansiering.

Utdypende forklaringer

Selv om fullfinansiering ikke er et krav på dette stadiet, må prosjektet ha kommet langt nok til at aktøren kan dokumentere en plan for når og hvordan finansiering skal oppnås. Dette inkluderer å ha sikret tilstrekkelig kapital for videre planlegging som også dekker kostnader knyttet til utredning og prosjektutvikling hos nettselskapene. Aktøren skal ha et forhold til risikoelementer ved finansieringen, og hvordan eventuelle forsinkelser eller avslag på finansiering etter planen vil påvirke fremdriften til prosjektet.

Nettselskapet skal ikke vurdere kvaliteten på finansieringsplanen, da dette er utenfor nettselskapenes kompetanse.

Finansiering av prosjektet er en viktig del av fremdriftsrapporteringen, og alle investeringsbeslutninger, frister og forventede svar på støttemidler etc. skal listes opp i milepælsplanen i milepælsplanen til slutt.

Detaljeringsgrad av kapitalbehov

Oversikten over kapitalbehov skal vise nettselskapet at aktøren har et realistisk forhold til nødvendig finansiering, da dette er en av de mest avgjørende faktorene for å realisere et prosjekt. Nettselskapet skal ikke følge opp treffsikkerheten og det kreves kun et overordnet anslag over kapitalbehovet for de ulike fasene. Estimert oppgitt som intervall er akseptabelt.

Eksempel:

- Idéfase: 1-2 MNOK
- Planleggingsfase: 5-10 MNOK



- Gjennomføring: 300-500 MNOK

Ved flere byggetrinn/faser skal det oppgis estimat for kostnadsbehov per trinn.

Avhengighet mellom finansiering og planlagt fremdrift

Dersom finansiering uteblir eller utsettes, skal aktøren beskrive hvordan dette vil påvirke prosjektets planlagte fremdrift. Aktøren skal kunne beskrive prosjektets avhengighet av ekstern finansiering. Ekstern finansiering er eksempelvis støttemidler, lån eller salg. Hvilken ekstern finansiering er avgjørende for prosjektet, og når skal dette avgjøres?

Aktøren bør kunne vise til hvor stor andel av fullfinansieringen som er avhengig av ekstern finansiering, spesielt støtteordninger. Eventuelle tidspunkt for innvilgning av ekstern finansiering skal inkluderes i milepælsplanen.

Finansiering av planleggingsfasen

En viktig forutsetning for fremdriften til prosjektet er at det er sikret tilstrekkelig finansiering til å aktivt drive prosjektet fremover i neste fase. Det gjelder både intern prosjektutvikling, samt deltagelse i tilknytningsprosessen til relevante nettselskap gjennom eventuelle nødvendige utredninger og koordinert prosjektutvikling. Kostnaden for disse skal dekkes løpende frem til avtale om anleggsbidrag, og må derfor være sikret for at prosjektet kan vurderes som modent.

Aktuelle vedlegg

- Finansieringsplan
- Dokumentasjon på finansiering av planleggingsfasen.

Følgende eksempler kan regnes som tilstrekkelig dokumentasjon, men listen er ikke uttømmende:

- Lånefinansiering: Lånetilsagn
- Egenfinansiering: Bekreftelse på egenkapital eller låneramme, styrevedtak, brev fra CEO eller lignende som bekrefter gjennomføringsvilje
- Støtteordning: Tilsagn fra støtteordning / støttebrev



5 Forpliktende fremdriftsplan

Formål

Planlagt fremdrift skal forpliktes gjennom en milepælsplan med sentrale milepæler for prosjektets gjennomføring frem til det er klart for tilknytning og inngås tilknytningsavtale. Milepælsplanen blir brukt i oppfølgingen av kjøplass/reservasjon, og skal derfor inneholde forhold fra de øvrige modenhetskriteriene, som byggetrinn, tillatelser og avtaler, investeringsbeslutninger fra finansierungsplan etc. På denne måten samles all relevant informasjon på ett sted for å sikre enkel og effektiv oppfølging.

Milepælsplanen skal konkludere med en realistisk planlagt tilknytningsdato som viser en helhetlig forståelse av tiden som kreves for å realisere prosjektet. Dersom planlagt tilknytningsdato er urealistisk skal prosjektet vurderes som umodent.

Nettselskapet skal jevnlig kontrollere at modenhet og fremdrift opprettholdes. Aktøren og nettselskapet skal orientere hverandre om eventuelle endringer av betydning for milepælsplanen.

Minimumskrav

- Milepælsplan med kvartalsoppløsning for minimum følgende punkter:
 - Prosjektets egne beslutningspunkter
 - Byggestart (per eventuelle byggetrinn)
 - Tillatelser, avtaler og regulering
 - Finansiering, herunder investeringsbeslutning(er)
 - Eventuelle byggetrinn og idriftsettelsestidspunkt (første spenningssetting)
 - Ferdigstilling av prosjekt
 - Realistisk tilknytningsdato i for realisering av prosjekt. Maksimalt 10 år fra modenhetsdato.

Enklere krav under 5 MW

Ingen forenklinger, kun lavere krav til detaljeringsgrad.

Utdypende forklaringer

Milepælene skal formuleres på en måte som gjør det enkelt å avgjøre/følge opp om de er gjennomført eller ikke. Gjennomførte milepæler skal også føres opp i milepælsplanen, da det gir et godt bilde av prosjektets status og foreløpige fremdrift.

For milepæler som er avhengig av forhold utenfor aktøren selv, for eksempel offentlige tillatelser, vil milepælene måtte settes basert på realistiske anslag av tidsbruken.

Realistisk tilknytningsdato

Milepælsplanen skal konkludere med en realistisk planlagt tilknytningsdato. Det vil si at den planlagte fremdriften skal ha god innsikt i forventet behandlingstid iblant annet nødvendige offentlige behandlingsprosesser, realisering av nødvendige nettanlegg og leveringstider.

Prosjektet er ikke å anse som modent om det er lagt til grunn en tilknytningsdato basert på urealistiske vurderinger av fremdrift for å oppnå ulike milepæler. Dersom aktøren eksempelvis har lagt til grunn en forventning om å oppnå konsesjon for prosjektets nettanlegg innen 6 måneder (under tillatelser og avtaler), men enda ikke har forberedt konsesjonssøknaden til NVE, har ikke aktøren tilstrekkelig forståelse av de offentligrettslige prosessene som er nødvendig for etableringen av prosjektet.



Feil! Fant ikke referansekilden. Realistisk tilknytningsdato og kapasitetskø

Aktøren skal *ikke* ta med en eventuell kapasitetskø i vurderingen av realistisk tilknytningsdato. Dette er forhold helt utenfor aktørens kontroll, og kan endres raskt.

Ved større prosjekter hvor det er overveiende sannsynlig at det må investeres i nettførsterkninger på nettselskapets side, skal den planlagte tilknytningsdatoen reflektere et bevisst forhold til tiden det tar å bygge relevante nettanlegg. Det er forventet at de som forespør en vesentlig mengde kapasitet har brukt tid på tidligfase veiledning med nettselskapet, som kan skissere ledetider for prosjektets kapasitetsbehov.

Realiseringstider hos nettselskapet som utelukkende skyldes kapasitetskø skal ikke tas med i vurderingene av milepælsplanen og realistisk tilknytningsdato. Dersom ett eller flere prosjekter foran i køen skulle trekke seg vil tilknytningen kunne realiseres tidligere enn køen først antydte, og dermed er det prosjektets realiseringstid uten forsinkelser fra kapasitetskøen som skal være førende.

Eksempel: Det regionale nettselskapets realiseringstid er 10 år på grunn av kø, men hadde vært 5 år uten kø for å etablere nødvendige nettanlegg. Prosjektet skal derfor planlegge med en realiseringstid på 5 år, ikke 10.

Maksimal reservasjonstid

Prosjekter som planlegger tilknytning med tilknytningsdato mer enn 10 år frem i tid vil ikke kunne reservere kapasiteten. Nettselskapenes kapasitetskø hensyntas ikke i denne vurderingen, som vil si at prosjektet i teorien likevel kan få reservert kapasitet i nettiltak mer enn 10 år frem i tid.

En forutsetning for å reservere kapasitet langt frem i tid er at den lange realiseringstiden er nødvendig og godt begrunnet i milepælsplanen. Aktøren må vise til planlagt kontinuerlig fremdrift for prosjektet i reservasjonsperioden, og kan ikke reservere kapasitet for tidlig for å "sikre seg" eller ha lengre perioder med dødtid.

Bygggestart

Aktøren må presisere hva som legges i begrepet "bygggestart" for prosjektet. I dette kan det legges alt fra grunnarbeid, til grunnmur, installasjon av en ny motor etc., avhengig av typen prosjekt. En kort forklaring i parentes av milepælen er derfor nødvendig. Prosjektet kan ha flere typer bygggestarter, og det er bygggestart som bekrefter oppstart av gjennomføringsfasen som minimum må oppgis (BP3, ref. prosjektveiviseren som er beskrevet i vedlegg 2). Ved flere relevante aktiviteter bør de også inkluderes.

Planering av tomt er i de fleste tilfeller ikke tilstrekkelig som bygggestart-milepæl alene, da dette ikke nødvendigvis trenger å henge sammen med selve prosjektets natur. Bygging av grunnmur, selve bygget eller andre prosjektspesifikke igangsettelse er mer relevant. Det må gjøres en konkret vurdering av hva som er relevant for det enkelte prosjekt.

Tillatelser, avtaler og regulering

Milepælsplanen skal inneholde alle relevante tillatelser, både når det søkes/forespørres om tillatelser, samt når de forventes innvilget. Det samme gjelder for alle stegene i regulering av tomten, dersom det ikke allerede er på plass.

Alle milepæler for avtaler og tillatelser skal formuleres så det er tydelig hva som avgjøres. For eksempel "Søknad sendt", "Innvilget", "Signert/inngått". Det er ikke tilstrekkelig å bare skrive "Konsesjon", da det kan bety både at man søker eller mottar konsesjon. Begge skal



inkluderes. Dersom aktøren forventer at vedtak vil påklages av berørte parter, skal også klagebehandlingstiden hensyntas i milepælsplanen.

Finansiering

Milepæler i finansieringsplanen skal inkludere alle relevante delfinansieringsmilepæler, for eksempel alle investeringsbeslutninger gjennom prosessen. Ved flere byggetrinn skal investeringsbeslutninger oppgis for hvert byggetrinn. Ved søknad om økonomisk støtte skal milepælsplanen inneholde milepæler for både når det søkes/er søkt om økonomisk støtte, samt når det forventes innvilget.

Tilknytningsprosessen

Prosjektet skal følge nettselskapets tilknytningsprosess, og signere eventuelle avtaler samt betale løpende utredningskostnader og anleggsbidrag. Det er ikke nødvendig å føre opp dette som milepæler i milepælsplanen, da dette er noe nettselskapene selv har oversikt over. Milepælsplanen må imidlertid inneholde forventet tilknytningsdato.

Byggetrinn

For prosjekter med trinnvis etablering skal dette spesifiseres, med egne minimumsmilepæler per byggetrinn/fase. Dersom prosjektet ikke trapper opp i avtalt takt kan dette medføre kansellering av senere trinn.

Minimumsmilepælene er følgende per byggetrinn:

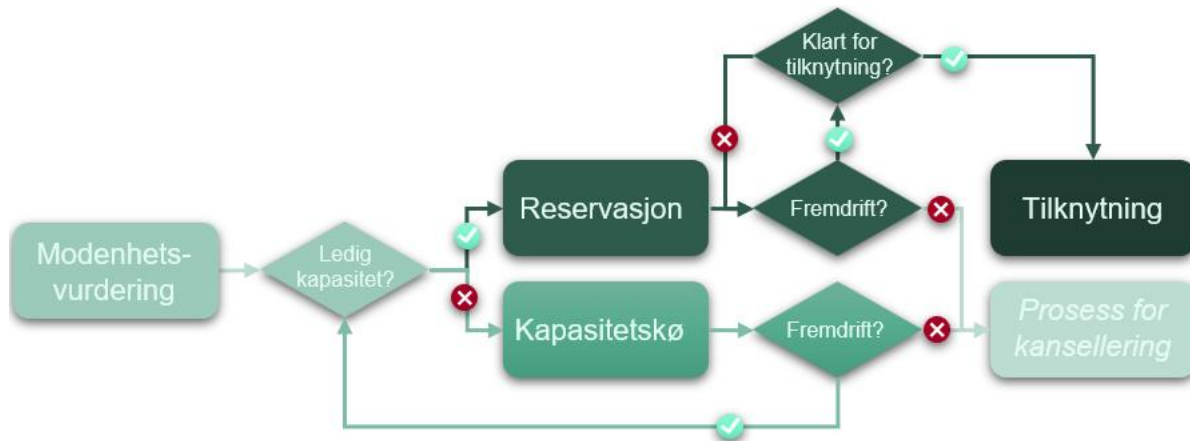
- Prosjektets egne beslutningspunkter, inkl. oppstart av prosjektering/planlegging
- Byggestart
- Avtaler, tillatelser og regulering
- Finansiering, herunder investeringsbeslutning(er)
- Idriftsettelsestidspunkt (første spenningssetting)
- Ferdigstilling av byggetrinn

Aktuelle vedlegg

- Ingen obligatoriske vedlegg. Milepælsplanen skal fylles ut i standard mal.
- Frivillig: Gantt-diagram for prosjektet kan vedlegges for bedre innsikt, men kan ikke erstatte tabellen i modenhetsmalen.

Håndtering av kø og reservasjoner

Del 2 av Beste praksis omhandler hvordan nettselskapene bør håndtere prosessen for kø og reservasjoner etter at prosjektet er modenhetsvurdert, frem til prosjektet er tilknyttet eller at reservasjonen avbrytes/kanselleres på grunn av manglende fremdrift som innebærer vesentlige endringer eller avvik i oppfyllelsen av modenhetskriteriene. Reservasjonen omgjøres til en formell tilknytning ved signering av nettilknytningsavtale med tilknyttende nettselskap.



Kø- og reservasjonsprosessen

Kapasitetskø og modenhetsdato

Modenhetsdato er datoen (og klokkeslett om nødvendig) aktøren har sendt inn tilstrekkelig med informasjon og dokumentasjon for at nettselskapet kan vurdere prosjektet som modent. Modenhetsdatoen fungerer som prosjektets referanse/kølapp i kapasitetskøen. Prosjektets modenhetsdato skal ikke bli påvirket av nettselskapets saksbehandlingstid, og skal sikre at kapasitetskøen blir sortert likt på tvers av nettselskap og nettnivå nasjonalt.

Dersom kjøplass eller reservasjon blir avbestilt eller kansellert, vil også modenhetsdatoen opphøre. Prosjektet må eventuelt sende inn ny forespørsel om kapasitet og modenhetsvurderes på nytt og få ny modenhetsdato, dersom prosjektet starter opp igjen senere.

Fra kjøplass til reservasjon

Modenhetsdatoen er kølappen for kapasitetskøen. Dersom det er ledig kapasitet i eksisterende eller planlagt nett kan prosjektet reservere kapasiteten. Dersom det ikke er ledig kapasitet i eksisterende eller planlagt nett, blir prosjektet stående i kapasitetskø frem til et tilstrekkelig netttiltak er besluttet eller kapasitet frigjøres.

Prosjekter må reservere kapasitet på inntil tre nettnivå; lokalt- og regionalt distribusjonsnett og transmisjonsnettet. Prosjekter som faller under et nettnivås definisjon av vanlig forbruk slipper å stå i kapasitetskø på det aktuelle nettnivået, men nettselskapet skal fortsatt modenhetsvurdere forespørselen dersom den er 1 MW eller mer. Nettselskapet kan også kreve modenhetsvurdering av forespørsler under 1 MW dersom det er kapasitetskø i lokalt distribusjonsnett, så lenge krav til likebehandling og objektivitet overholdes.



Ved tildeling av reservasjon skal nettselskapet tydelig informere aktøren bak prosjektet om hvilke rettigheter og forpliktelser som følger reservasjonen for å opprettholde den, enten gjennom en reservasjonsavtale, eller et reservasjonsbrev. Reservasjonen bør beskrive hvilke komponenter eller netttiltak prosjektet reserverer kapasitet i, og om det eventuelt skal være tilknytning med vilkår. Hvert nettselskap har ansvar for reservasjoner i eget nett. Videre må det redegjøres for kravene til tilstrekkelig fremdrift for å opprettholde oppfyllelsen av modenhetskriteriene.

Dersom prosjektet har stått svært lenge i kapasitetskø før det nettselskapet kan tilby reservasjon, vil nettselskapet måtte gjøre en ny vurdering av om prosjektet fortsatt er modent ved inngåelse av reservasjon. Prosjektet må oppdatere modenhetsinformasjonen, inkludert milepælsplanen, med hensyn til forsinkelsen kapasitetskøen har medført. Aktøren bør ikke kunne utnytte denne oppdateringen til å utsette realisering av prosjektet til et vesentlig senere tidspunkt enn forsinkelsen fra kapasitetskøen har medført.

Reservasjon av kapasitet – Ovenfra og ned i nettet

Reservasjon av kapasitet på flere nettnivå følger et ovenfra og ned-prinsipp. Det øverste begrensende nettnivået må reserveres først, før neste nettnivå reserverer. For eksempel:

- Alle forespørsler over 5 MW må først reservere i transmisjonsnettet før regionalt distribusjonsnett, og deretter lokalt distribusjonsnett.
- Forespørsler under 5 MW må først reservere i regionalt distribusjonsnett, deretter det lokale distribusjonsnettet. På grunn av grensen for vanlig forbruk i transmisjonsnettet, trenger ikke forespørsler under 5 MW reservere i transmisjonsnettet.

Dersom et prosjekt får reservert kapasitet på lavere nettnivå før høyere nettnivå er avklart, risikerer nettselskapet å reservere i feil netttiltak, eller holde av kapasitet i eksisterende nett som ikke kan benyttes på mange år fordi øvrige nettnivå må utrede nye netttiltak som tar lang tid. Det vil blokkere for vanlig forbruk som ikke må stå i kapasitetskø.

Prosjektet risikerer at nettkapasiteten på lavere nettnivå blir tatt av vanlig forbruk som ikke må vente på tiltak i øvrige nettnivå. Dette skal nettselskapet ha hensyntatt i sine prognoser, og eventuelt iverksatt nye nett-tiltak på grunn av vekst i alminnelig forsyning. Tiltaket er da ikke kundeutløst. Netttiltak i lavere nettnivå tar også oftest kortere tid å realisere enn de på høyere nettnivå, så konsekvensene er mindre.

Tildeling av "restkapasitet"

I tilfeller hvor ledig kapasitet er mindre enn hva prosjektet først i køen har bestilt, bør nettselskapet tilby denne kapasiteten til prosjektet dersom de trolig kan benytte seg av den. Nettselskapet tar utgangspunkt i kapasiteten som er bestilt og DF-vurdert, og er etter forskrift ikke pliktig å tilby den ledige kapasiteten. Beste praksis oppfordrer likevel til at man gjør det, så lenge det vektlegges at ledig kapasitet blir utnyttet best mulig. Hvis nettselskapet først har tilbudt en aktør kapasiteten og den takker nei, må nettselskapet fortsette bakover i køen for å sikre likebehandling.

Dersom prosjektet kan benytte seg av den ledige restkapasiteten kan det enten:

1. Nedjustere bestillingen for å tilsvare ledig kapasitet. Prosjektet må gjennom en ny modenhetsvurdering sannsynliggjøre at det kan benytte seg av den reduserte kapasiteten. Den kan ikke holdes av uten å bli benyttet.
2. Dele bestillingen i to separate bestillinger, hvor det gjenværende volumet kan bli stående i kapasitetskø. De må da leveres ny modenhetsinformasjon for begge delprosjektene. Det er prosjektet som har bevisbyrden for at prosjektet kan realiseres



i to trinn. Nettselskapet må vurdere om begge delprosjektene får beholde den opprinnelige modenhetsdatoen.

Nettselskapet må vurdere hva som er rasjonelt å tilby og eventuelt akseptere, med tanke på realiseringstid og allerede igangsatte nettførsterkninger for prosjektet fremst i køen.

Det er viktig at en slik optimalisering av kapasitetskøen skjer lokalt på hvert nettnivå, og at prinsippet om å reservere kapasitet ovenfra og ned i nettet overholdes. Statnett skal eksempelvis ikke gi videre ledig kapasitet til prosjekter lenger bak i køen, fordi det ikke er ledig kapasitet i lokalt- eller regionalt distribusjonsnett til nr. 1. Hvis ikke vil det aldri være rasjonelt for en aktør å bekoste investeringer i underliggende nettnivå, da de ikke har en garanti for at kapasiteten er tilgjengelig i overliggende nett når tiltak i underliggende nett er ferdigstilt.

Fra RMEs [anbefalinger til forskriftsendringer for raskere nettilknytning](#):

"... Vi vil også presisere at selv om en stor kunde har fått svar om at det ikke er driftsmessig forsvarlig å tilknytte forespurt kapasitet, så innebærer det ingen tilknytningsstopp i området. Nettselskapet skal fortsatt tilknytte mindre kunder som det er driftsmessig forsvarlig å tilknytte, selv om disse kundene er større enn 1 MW."

Oppfølging av kø og reservasjon

Nettselskapet har etter NEM-forskriften §3-4 plikt til å følge opp modenhet og fremdrift i alle prosjekter som har reservert kapasitet eller står i kapasitetskø. For at prosjektet skal opprettholde kjøplass eller reservasjon, må det kunne vise til at det fortsatt er modent og har tilstrekkelig fremdrift.

Nettselskapet skal jevnlig be om rapportering oppfyllelse av modenhetskriteriene, minimum årlig. Hvor ofte nettselskapet skal be om rapportering må vurderes konkret, og kan endre seg etter hvert som prosjektet skrider fram og modnes. Aktøren skal varsles skriftlig i god tid om fremdriftsrapporteringen og svarfrist. Nettselskapet bør holde aktøren oppdatert på eventuelle endringer hos nettselskapet som kan få betydning for fremdriften til prosjektet.

Det er tilknyttende nettselskap som skal følge prosjektets fremdrift og be om rapportering.

Fremdriftsrapportering for kjøplass versus reservasjon

Dersom prosjektet står i kapasitetskø er det forståelig at fremdriften ikke kan opprettholdes like godt over tid, siden nettilknytningen ikke er avklart. Nettselskapet bør vurdere forsinkelser mildere for prosjekter i kapasitetskø versus reservasjon, gitt at grunnen til manglende fremdrift er den uavklarte nettkapasiteten.

Tilknytning

Når aktørens prosjekt og nettselskapets eventuelle nettførsterkninger er klare for tilknytning skal det inngås en tilknytningsavtale. Det er tilknytningsavtalen som formelt bekrefter at man er en kunde av strømmettet, og hvilke plikter og rettigheter det medfører for nettselskap og nettkunden. Tilknytningsavtalen avløser reservasjonen.

Eventuelle vilkår for tilknytningen beskrives i tilknytningsavtalen, eller i et vedlegg.



Forsinkelser og kansellering

Overholde frister i tilknytningsprosessen

Primært er det manglende deltagelse i tilknytningsprosessen, herunder manglende overholdelse av rapporteringsplikten, som skal være nettselskapets viktigste holdepunkt for å kansellere en kjøplass eller reservasjon. Manglende betalingsvilje eller -evne, svar innen frister o.l. er tydelige indikatorer på at et prosjekt ikke lenger er modent.

Aktiv deltagelse i nettselskapets tilknytningsprosess er et underliggende krav for å opprettholde kjøplass/reservasjon i alle prosjekter, uavhengig av størrelse (også under 1 MW). Dette innebærer å møte de relevante nettselskapenes frister, inkludert:

- Akseptere kostnadsoverslag
- Signere avtaler
- Betale utredningskostander og/eller anleggsbidrag
- Levere etterspurt informasjon innen en gitt frist.

Nettselskapet bør sette frister for alle de overnevnte punktene, og fristene bør ha en lengde som sikrer at prosjekter bak i køen ikke blir skadelidende. Manglende svar eller overholdelse av frister vil kunne medføre kansellering av modenhetsdato og kansellering av tilhørende kjøplass/reservasjon. Det må riktignok vurderes konkret, for eksempel dersom aktøren kan godtgjøre at forsinkelsen skyldes forhold utenfor dens kontroll. Aktøren må sende eventuelle forespørsler om utsettelse av fristene før de utløper og begrunne grunnlaget for utsettelse.

Forsinkelser

Prosjekter kan oppleve *vesentlige* forsinkelser til tross for at aktøren signerer avtaler og betaler relevante kostnader. I disse tilfellene skal nettselskapet bruke prosjektets modenhetsinformasjon, spesielt milepælsplanen, for å avgjøre om forsinkelsen gjør at prosjektet ikke lenger er modent. Dersom nettselskapet ikke lenger kan vurdere prosjektet som modent, skal nettselskapet kansellere hele eller deler av den bestilte kapasiteten.

Forsinkelser innenfor prosjektets kontroll eller risikobyrd

Forskriften er tydelig på at nettselskapet har plikt til å kansellere reservasjoner eller kjøplass til prosjekter som har vesentlige endringer eller avvik i oppfyllelsen av modenhetskriteriene som følge av forhold aktøren direkte eller indirekte er ansvarlig for, eller må bære risikoen for. Noen typiske eksempler på dette kan være:

- Prosjektet har stoppet fremdriften midlertidig etter egne vurderinger om utfordrende markedssituasjon/lønnsomhet. For eksempel at markedet ikke er villig til å kjøpe produktet til riktig pris, eller at kostnadene har blitt for store.
- Prosjektet stanser videre fremdrift på grunn av manglende støttemidler.
- Prosjektet får avslag på avgjørende tillatelser, for eksempel konsesjon.

Det må vurderes konkret om den aktuelle forsinkelsen innebærer en endring eller avvik i oppfyllelsen av modenhetskriteriene som gir grunnlag for kansellering.

Nettselskapet kan ta til vurdering eventuelle medieuttalelser fra aktøren som tilsier at prosjektet ikke har fremdrift.

Maksimal forsinkelsestid

Forsinkelser er normalt, og nettselskapet vil i flere tilfeller kunne akseptere dette. Forskriften sier at nettselskapet ikke skal tillate *vesentlige* forsinkelser når det gjelder forhold som



aktøren direkte eller indirekte er ansvarlig for eller må bære risikoen for. Her må nettselskapet gjøre en skjønnsmessig vurdering etter forholdene og hva som kvalifiseres som *vesentlig*.

Hva som er vesentlige forsinkelser, vil være individuelt fra prosjekt til prosjekt må vurderes konkret for det aktuelle prosjektet. Det bør gjøres en helhetsvurdering, hvor nettselskapet kan legge vekt på en rekke forhold, eksempelvis følgende:

- Prosjektets totale realiseringstid
- Hvor mye forsinkelsen påvirker idriftsettelsesdato
- Type forsinkelse, også opp mot prosjektets natur
- Graden av aktørens direkte/indirekte kontroll over forsinkelsen
- Tidligere utsettelse

Listen er ikke uttømmende, og andre faktorer bør også vurderes hvis relevant. Terskelen for å kansellere reservasjoner bør være høyere enn kjøplass, da tap av reservasjon ofte har større konsekvenser for kunden.

Prosess for kansellering av kjøplass og reservasjon

Når nettselskapet vurderer å kansellere en reservasjon eller kjøplass bør nettselskapet sørge for en ryddig prosess. Kunden skal forhåndsvarsles med en begrunnelse for vurderingen og gis en svarfrist. Basert på beslutningsunderlaget og svaret fra kunden beslutter nettselskapet om prosjektets reservasjon eller kjøplass skal kanselleres eller opprettholdes. Beslutningen skal begrunnes og meddeles aktøren og andre relevante nettselskap så fort som mulig.

Vi anbefaler følgende prosess ved kansellering av reservasjon:



Ved uenighet knyttet til for eksempel modenhetsvurdering og tap av plass i kapasitetskøen/reservasjon, skal nettselskapet informere om at aktøren kan bringe saken inn for RME for avgjørelse i henhold til forskrift om netregulering og energimarkedet § 4-1.

Endringer av andre modenhetskriterier enn fremdrift

For de øvrige modenhetskriteriene enn fremdriftsplanen, vil endringer raskere kunne overskride vesentlighetstærskelen i forskriften, og dermed gi grunnlag for kansellering. Det er vanlig at fremdriftsplanen må justeres, men for de andre punktene i modenhetsvurderingen må endringer vurderes grundig. Nedenfor følger noen presiseringer og eksempler.

Endring av formål/type virksomhet

Modenhetsvurderingen er prosjektspesifikk, og det omfatter også kjøplass og reservasjon. Dersom prosjektet avsluttes, uavhengig av grunn, kan ikke prosjektet endre karakter og formål. For eksempel kan ikke en hydrogenfabrikk bruke reservert kapasitet til å etablere et datasenter som erstatning. Prosjektet kan imidlertid bli kjøpt opp og realisert av en annen aktør, så lenge modenhetsinformasjonen står seg og fremdriften ikke blir vesentlig forsinket.

Å åpne for å endre formål i prosjektet vil kunne skape et annenhåndsmarked for kjøp og salg av nettkapasitet, og vil skape markedsbarrierer for mer modne prosjekter.



Flytting av lokasjon

I noen tilfeller oppstår det uforutsette problemer på arealet prosjektet har planlagt å etablere seg på, men det finnes et godt alternativ. Aktøren forespør å flytte prosjektet til en annen lokasjon. Flytting er i utgangspunktet ikke tillatt, og er noe nettselskapet skal være streng på. Likevel, dersom det er det mest rasjonelle for alle parter kan det være rasjonelt at nettselskapet tillater flytting. Følgende kriterier bør da være oppfylt:

- Fremdriften må være den samme på ny lokasjon, flytting kan ikke medføre vesentlige forsinkelser. Hvis det senere oppstår forsinkelser på grunn av lokasjon, gir den tidligere flyttingen lettere grunnlag for å kansellere med tanke på historikken.
- Prosjektet må fortsatt ligge under samme nettanlegg og nettiltak i nettnivået hvor det er kapasitetskø.
- Andre prosjekter i kapasitetskø kan ikke bli negativt påvirket av flyttingen, for eksempel ved mindre ledig kapasitet, forsinkelser eller redusert leveringskvalitet.
- Alle tillatelser og rettigheter til ny lokasjon må være avklart på lik linje med den nåværende.

Formålet med modenhetskriterier er å luke ut luftslott og urealistiske prosjekter, slik at ingen skaper en unødvendig markedsbarriere for andre og at ledig kapasitet utnyttes. Målet er ikke å kutte køen mest mulig. Dersom prosjektet fortsatt har tilsvarende gjennomføringsevne uten å forhindre andre prosjekter i kapasitetskøen, kan det være rasjonelt akseptere endret lokasjon.

Endring av finansiering/eierskapsstruktur

Gjennom en prosjektutviklingsprosess kan det forekomme endringer innenfor finansiering og eierskapsstruktur. Nettselskapet bør tillate endringer på eiersiden av prosjekter, så lenge det ikke medfører vesentlige endringer i modenhetsinformasjonen. Eksempelvis:

- Endring av finansiering er akseptabelt så lenge det ikke medfører vesentlige forsinkelser.
- Endring av for eksempel aksjonærsammensetningen til aktøren aksepteres så lenge det ikke innebærer vesentlige endringer eller avvik i oppfyllelsen av modenhetskriteriene, herunder prosjektbeskrivelsen.
- Endring av selskapsstruktur i for eksempel et joint venture, eller at en av finansieringspartnere trekker seg uten at det påvirker finansieringen, er akseptabelt

Aktøren skal informere nettselskapet ved vesentlige endringer i finansiering og/eller eierskapsstruktur.

Vesentlig reduksjon av kapasitetsbehov

Dersom det oppstår reduksjon i kapasitetsbehov, skal det i utgangspunktet ikke påvirke modenhetsdatoen. Dersom reduksjonen i kapasitetsbehovet er *vesentlig*, vil dette påvirke modenhetsinformasjonen i flere modenhetskriterier. Aktøren må da kunne fremlegge oppdatert modenhetsinformasjon for prosjektet, inkludert en synliggjøring av hvordan endringen påvirker fremdriften til prosjektet.

Dersom reduksjonen fører til vesentlige forsinkelser i prosjektet, bør nettselskapet vurdere om det nye kapasitetsbehovet fortsatt er modent. Eksempler på dette kan være at det nye behovet krever helt nye nettløsninger som påvirker andre prosjekt i kapasitetskøen.



Vedlegg

1 Definisjon av begreper

Begrep	Forklaring
Tilknyttende nettselskap	Nettselskapet som eier nettanlegget som forsyner tilknytningspunktet, og som inngår tilknytningsavtale med kunden. Dette nettselskapet skal ha all kundekontakten, og formidler informasjon mellom kunde og øvrige nettselskap i tilknytningsprosessen.
Ansvarlig nettselskap	I kontekst av modenhetsvurderinger er ansvarlig nettselskap nettselskapet som skal foreta modenhetsvurderingen. For forespørsler over 10 MW flyttes ansvaret opp til regional distribusjonsnettseier. For forespørsler over 100 MW flyttes ansvaret opp til Statnett. Tilknyttende nettselskap skal fortsatt ha kundekontakten, uavhengig av hvem som er ansvarlig nettselskap for modenhetsvurderingen. Tilknyttende nettselskap og ansvarlig nettselskap skal samarbeide om modenhetsvurderingen, men det er ansvarlig nettselskaps modenhetskriterier og vurdering som skal være gjeldende.
Modenhetsvurdering, modenhetsinformasjon og modenhetskriterier	Alle prosjekt over 1 MW som forespør nettilknytning må gjennom en modenhetsvurdering av ansvarlig nettselskap for at prosjektet kan reservere kapasitet eller stå i kapasitetskø. Prosjektet må besvare et sett med modenhetskriterier som til sammen danner modenhetsinformasjonen som skal vurderes. Modenhetsinformasjonen er forpliktende, og må opprettholdes for å beholde status som moden og tilhørende reservasjon/køplass. Modenhetsinformasjonen skal være spesifikk til det enkelte prosjekt. Det er prosjektet, ikke aktøren, som modenhetsvurderes.
Modenhetsdato	Modenhetsdato er datoen prosjektet sender inn informasjon som oppfyller kriteriene for å vurderes som moden. Modenhetsdatoen setter rekkefølgen for kapasitetskøen, dersom det er flere prosjekter som ønsker tilknytning.



Ledig kapasitet	Ledig kapasitet er kapasitet det er vurdert driftsmessig forsvarlig å tilknytte i enten eksisterende, eller planlagt nett.
Eksisterende nett	Eksisterende nett er nettanlegg som er ferdig utbygd og klart for tilknytning (utenom kundespesifikke nettanlegg).
Planlagt nett	Planlagt nett er fremtidige nettanlegg som er utredet og besluttet bygd av nettselskapet. I henhold til prosjektveiviseren skal nettselskapet ha tatt beslutning om BP2 (Vedlegg 2). Utredningen skal avdekke hvor mye ledig kapasitet det er driftsmessig forsvarlig å tilknytte når nettanlegget er ferdigstilt.
Kundespesifikke nettanlegg	Kundespesifikke nettanlegg er nettanlegg som er bygd/skal bygges for å forsyne en spesifikk kunde. Det er typisk forsyningen fra et fordelingspunkt i nettet rett inn til kundens målepunkt, eksempelvis en lavspenradial fra nærmeste nettstasjon. Dette er nettanlegg som stort sett må bygges for alle nye tilknytninger, uavhengig av overliggende nett som deles av flere kunder.
Reservert kapasitet/reservasjon	Dersom det er ledig kapasitet til en moden tilknytningsforespørsel, kan kapasiteten reserveres. Kapasitet reserveres individuelt og ovenfra-ned for hvert nettnivå, og knyttes til aktuelle komponenter og eventuelle nettinvesteringstiltak. Å reservere kapasitet forplikter kundens prosjekt til å opprettholde modenhet og fremdrift for å beholde reservasjonen, blant annet aktiv deltagelse i tilknytningsprosessen. Reservasjon opphører ved ferdig tilknytning og signert tilknytningsavtale.
Køplass/Kapasitetskø	Dersom det ikke er ledig kapasitet til kundens modne forespørsel, havner prosjektet i kapasitetskø. Kunder i kapasitetskø har også forpliktelser til å rapportere på fremdrift tilsvarende reservert kapasitet, men med større aksept for forsinkelser grunnet uavklart nettkapasitet. Kapasitetskøen rangeres etter modenhetsdato.
Tilknytningsprosessen	Tilknytningsprosessen beskriver nettselskapets prosess for håndtering av forespørsler om tilknytning fra tidligfase veiledning frem til en eventuell tilknytning til strømnettet.



	Proessen deles opp i beslutningspunkter for nettselskapet, og tidfester nødvendige avtaler som skal signeres mellom kunde og nettselskap. Tilknytningsprosessen beskriver: • Tidligfase veiledning • Vurdering av driftsmessig forsvarlighet • Utredning • Koordinert prosjektutvikling • Utbygging • Tilknytning
Kø- og reservasjonsprosessen	Kø- og reservasjonsprosessen beskriver prosessen fra en aktør sender inn modenhetsinformasjon for sitt prosjekt frem til en eventuell tilknytning til strømmettet. Kø og reservasjonsprosessen beskriver: • Modenhetsvurdering • Inngåelse av reservasjon/køplass • Fremdriftsrapportering • Kansellering Kø- og reservasjonsprosessen er en parallell underprosess av tilknytningsprosessen.
Forpliktende fremdriftsplan og milepælsplan	Den forpliktende fremdriftsplanen er kundens planlagte fremdrift. Dette skal oppsummeres i en plan som angir konkrete milepæler for gjennomføringen av prosjektet. Ved reservasjon/køplass forplikter prosjektet seg til å følge planlagt fremdrift for å opprettholde modenhet og reservasjon/køplass. Beste praksis bruker begrepet milepælsplan for å tydeliggjøre at det som skal leveres er en tydelig fremdriftsplan som lett kan tolkes og følges opp av nettselskapet, og ikke en større og detaljert fremdriftsplan som for eksempel et gant-diagram.

2 Prosjektveiviseren

Det finnes mange varianter av prosjektmodeller med egne begreper og beslutningspunkter. For å lettere kunne sammenligne statusen til ulike prosjekter benytter Beste praksis seg av "Prosjektveiviseren", prosjektmodellen i offentlig sektor for en enhetlig tolkning av prosjektprosessen. Den er utarbeidet av Digitaliseringsdirektoratet, og er benyttet av blant annet Elbits og PlanNett for tilsvarende formål. Modellen er detaljert beskrevet på [DigDirs](#) nettsider, samt vist i Figur 3.

Aktøren står fritt til å benytte seg av egne prosjektmodeller og begreper, men kan se til prosjektveiviseren for å harmonisere seg med det som er forventet i modenhetskriteriene.

Følgende tre faser benyttes i Beste praksis, inkludert tilhørende beslutningspunkter (BP):

- [Konseptfasen](#) – Avklare behov og velge konsept (Avsluttes med [BP2](#))
- [Planleggingsfasen](#) – Detaljprosjektering frem til oppstart (Avsluttes med [BP3](#))
- [Gjennomføringsfasen](#) – Bygging, realisering etc.



Figur 3: Prosjektveiviseren fra DigDir

Konseptfasen og BP2

Konseptfasen starter når virksomhetsledelsen har bestemt at de skal gjøre noe med et behov eller problem de har identifisert. De har derfor iverksatt en konseptfase for å utrede ulike tilnærminger for et mulig prosjekt, vurdere hvilke gevinster dette vil kunne bidra til, og hva et slikt prosjekt vil innebære. Konseptfasen skal resultere i et prosjektforslag for videre planlegging. Ved BP2 beslutter virksomhetsledelsen om prosjektforslaget representerer en ønskelig investering som bør detaljeres videre i en planleggingsfase.

Planleggingsfasen og BP3

Planleggingsfasen skal legge grunnlaget for en god styring av den videre prosjektgjennomføringen. Det skal utarbeides en overordnet plan for prosjektets gjennomføring, knyttet opp mot et antall gjennomføringsfaser og hva som skal leveres i hver fase. Ved BP3 skal det besluttet om underlaget fra planleggingsfasen gir tilstrekkelig grunnlag for å beslutte oppstart av første gjennomføringsfase. Her er det naturlig at man tar den endelige investeringsbeslutningen for prosjektet.

Gjennomføringsfasen og BP4

Gjennomføringsfasen markerer oppstart av prosjektet. Det skal eksempelvis bestilles materiell, bygges og ferdigstilles.